

Rolul cadrului didactic de sprijin

Cadrul didactic de sprijin este un personaj nou, care are un rol principal în eficientizarea procesului educațional în clasele unde se desfășoară învățământul integrat. Practic, este elementul de legătură care asigură funcționarea reală a parteneriatului dintre organismele implicate în procesul integrării. Construirea unui parteneriat între cadrul didactic de la clasă și cadrul didactic de sprijin se poate realiza în forme variate, în funcție de circumstanțele particulare și preferințele individuale. Multe lucruri depind de credibilitatea cadrului didactic de sprijin, de capacitatea lui de a demonstra, de a oferi sprijin și consiliere, sau, acolo unde este necesar, ajutor practic, direct. Oricare ar fi însă maniera de cooperare adoptată, fiecare trebuie să recunoască că are o experiență și o importanță crucială pentru succesul școlar al copiilor cu C.E.S.

Cadrul didactic de sprijin joacă un rol ce reprezintă o combinație între un profesor consultant și un tutore pentru elevii cu cerințe speciale incluși în programe de integrare. Un asemenea cadru didactic acționează într-una sau mai multe școli dintr-o comunitate și asigură sprijinul necesar pentru cadrele didactice de la școala obișnuită, evaluarea curriculară, precum și participarea directă la procesul instructiv-educativ al copiilor cu cerințe educative speciale.

Cadrele didactice au cel mai important rol la școală în tratarea individuală a copiilor cu CES. Profesorul de sprijin se evidențiază prin rolurile de catalizator și mediator pe care trebuie să le îndeplinească.

Putem afirma că, pe lângă rolul de catalizator și mediator pe care-l are, profesorul de sprijin mai are și rol de colaborator deoarece este un colaborator al comisiei din cadrul CJRAE în vederea evaluării și orientării școlare a elevilor cu dificultăți de învățare și al cadrelor didactice din școala în care este înscris elevul cu CES. De asemenea, colaborează cu echipa multidisciplinară la realizarea și aplicarea Programului de Intervenție Personalizat precum și la monitorizarea evoluției elevilor aflați în programul de sprijin.

Profesorul de sprijin este și un bun facilitator deoarece realizează materiale didactice adaptate, instrumente de lucru și de evaluare specifice, participă la activitățile didactice care se desfășoară în clasă, precum și la activități extrașcolare în vederea facilitării înțelegerii, participării, integrării în activități.

Pe lângă toate aceste calități enunțate mai sus, putem spune că profesorul de sprijin este și un bun consilier deoarece consiliază elevii care participă la programul de sprijin și părinții acestora pentru depășirea situațiilor de dificultate, încurajează implicarea părinților în activitățile elevului. Îi face pe părinți să înțeleagă necesitatea unui program de studiu în familie, importanța supravegherii elevului pentru efectuarea temelor, importanța sprijinului afectiv, le dă informații privind modalitățile de control pozitiv al comportamentului copilului, făcându-i în același timp să conștientizeze importanța frecventării școlii. Tot cadrul didactic de sprijin orientează părinții spre a se prezenta la diferite controale medicale specializate pentru depistarea problemelor de sănătate ale copilului, poartă discuții cu părinții referitor la progresele făcute de copil, îi conștientizează pe părinți despre problemele reale pe care le au copiii lor și oferă consilierea părinților celorlalți copii ai clasei

Cadrul didactic de sprijin contribuie la îmbunătățirea aspectelor atitudinale și psihocomportamentale negative care pot să apară în cadrul procesului de integrare.

Timpul pe care un copil îl petrece la școală oferă oportunități neprețuite de învățare. Oportunitățile pierdute la acest moment pot avea un impact major asupra șanselor pe care le va avea copilul în viață. De aceea, este vital ca cei care au nevoie de ajutor suplimentar să beneficieze de sprijinul adecvat la momentul oportun.

Nevoile de sprijin pot apărea ca urmare a oricărui factor care dă naștere unei bariere de învățare, factor legat de tulburări sociale, emoționale, cognitive, lingvistice, fizice sau senzoriale. Cadrele didactice trebuie să găsească fiecărui elev cu CES, locul în procesul de predare-învățare.

Întregul personal didactic trebuie să se informeze în detaliu despre nevoile individuale ale elevilor și să colaboreze pentru a-i ajuta pe aceștia să-și atingă potențialul maxim: cadre didactice, psihologi, logopezi, consilieri școlari, profesori de sprijin și mediatori școlari și alături de părinții elevilor cu CES. Dacă se intervine la timp cu tipul de sprijin adecvat, s-ar putea schimba evoluția educațională a copilului .

Un aspect important este colaborarea. Colaborarea reprezintă dorința participanților de a rezolva o problemă, sau de a crea ceva nou împreună. Partea comună a tuturor proiectelor de colaborare constă în faptul că acea sarcină nu poate fi dusă la bun sfârșit decât prin munca de echipă.

Prin urmare, colaborarea impune interdependență reciprocă și angajament din partea tuturor celor implicați. Evident că nu toate activitățile se pot duce la bun sfârșit în colaborare,

Însă acest tip de interacțiune poate aduce beneficii substanțiale deoarece lucrul de unul singur nu rezolvă eficient problemele. Indiferent dacă este vorba despre cooperare sau colaborare, lucrul în echipă aduce beneficii școlilor și comunităților pe care acestea le deservească. Acesta este elementul esențial pentru dezvoltarea unei școli incluzive.

Prin colaborare, profesorii pot face schimb de cunoștințe și informații cu ceilalți colegi, faptul conducând la o mai bună conștientizare a factorilor ce-l împiedică pe elev să aibă performanțe la învățatură. De exemplu, prin colaborare cu familia, un profesor poate afla despre situația de acasă sau despre alte circumstanțe care afectează comportamentul și performanțele școlare ale unui elev aparținând unui grup social dezavantajat. Cadrele didactice care lucrează în colaborare, vor discuta despre acele secvențe curriculare unde întâmpină dificultăți. Cei care colaborează cu colegii lor au mai multe șanse să facă schimb de opinii cu alți profesioniști din domeniu, mărindu-și astfel gradul de înțelegere profesională.

Există dovezi care ne fac să credem ca beneficiile aduse de o comunicare mai intensă și de înțelegere între profesioniști vor duce la îmbunătățirea activității școlare, ca un efect pozitiv ce se răsfrânge asupra întregii instituții.

Pe lângă toate acestea, cadrul didactic de sprijin împreună cu cadrul didactic de la clasa trebuie să efectueze împreună anumite acțiuni pentru:

- a identifica o problemă comună;
- a propune soluții;
- a evalua idei;
- a planifica soluții;
- a implementa soluții;
- a evalua rezultatele.

De exemplu, o echipă de evaluare unită, în care lucrează deopotrivă învățători, profesori, psihologi, asistenți sociali și părinți, se întrunește pentru a identifica dificultățile cu care se confruntă un copil sau un grup de elevi și planifică, aprobă și transpune în practică diferite moduri prin care pot fi depășite acele dificultăți.

Rolul unui cadru didactic de sprijin, care participă la orele de predare este considerat a fi unul de sprijin pentru profesorul de la clasă, având grijă de elevii cu performanțe mai scăzute sau de cei pentru care limba în care se face predarea nu este foarte bine cunoscută. Această metodă,

poate crea condițiile necesare pentru ca elevii cu performanțe mai scăzute să poată rezolva sarcini considerate până atunci dificile pentru ei.

Principalele moduri de diferențiere a sarcinilor la nivelul clasei realizate de învățătorul/profesorul clasei în colaborare cu cadrul didactic de sprijin:

- **volum:** se adaptează numărul de elemente pe care elevul trebuie să le învețe și să le completeze (se reduce);
- **metode de predare:** se poate recurge la grupuri de învățare prin cooperare și folosi diverse materiale ilustrate;
- **participare:** se adaptează măsura în care elevul este implicat activ în rezolvarea sarcinii (sarcini mai ușoare);
- **timp:** se creează un orar individualizat pentru finalizarea unei sarcini; se stabilesc ritmuri de învățare diferite pentru unii elevi;
- **nivel de sprijin:** se alocă mai mult sprijin individual anumitor elevi; se poate apela la elevi, cadre didactice de sprijin pentru ajutor;
- **dificultate:** se adaptează nivelul conținutului, tipul problemei, regulile pe care elevul le poate folosi în rezolvarea sarcinii;
- **rezultat:** se alege modul potrivit în care elevul poate răspunde cerințelor; în loc să răspundă în scris – răspunde oral; se poate permite elevilor să demonstreze cunoștințele pe care le au prin utilizarea unor mijloace practice;
- **modificarea curriculumului:** folosind același conținut se adaptează obiectivele;
- **înlocuirea curriculumului:** se pot folosi instrucțiuni și materiale folosite pentru a răspunde scopurilor personale de învățare ale unui elev.

Diferențierea ar trebui să fie o practică incluzivă deosebită în activitatea la clasă. Copiii învață în ritmuri diferite și fiecare elev trebuie să aibă posibilitatea de a-și atinge potențialul maxim. Cadrele didactice mai trebuie să pună accent pe valorizarea mediului școlar, care ar trebui să se caracterizeze prin:

- climat de încredere în care să se manifeste fiecare elev ca membru al unui grup școlar
- elevii să nu fie sub influența stresantă a unui sistem bazat pe succes și eșec, ci pe rezultate în comun stabilite cu profesor, referitoare la randamentul de atins, dar și pe participarea în mare măsură la evaluarea propriilor activități;

- comportamentele inacceptabile nu sunt reprimite de profesor prin pedepse, ci explicate prin consecințele lor logice, tuturor elevilor ținând seama de securitatea tuturor;

- cadrul didactic manifestă un comportament de încredere în elevi, ceea ce se observă prin faptul că nu încearcă să le pună capcane, ci îi sprijină unde greșesc;

- cea mai mare parte a timpului profesorul vorbește cu elevii, nu „elevilor“, ceea ce înseamnă că îi ascultă, și când au probleme trăiește alături de ei micile incidente ale clasei.

Cadrele didactice de sprijin se implică și colaborează cu învățătorii claselor în toate activitățile organizate la nivelul clasei, școlii, comunității:

- proiecte educaționale ;
- serbări școlare;
- întreceri sportive;
- excursii, drumeții;
- expoziții de felicitări și picturi;
- concursuri școlare;
- seri distactive;
- ședinte cu părinții.

Pe lângă prezența sa la anumite activități, alături de ceilalți elevi și profesori din clasa obișnuită, profesorul de sprijin își continuă cea mai mare parte a activităților sale în afara orelor, când, prin activități și metode didactice specifice, consolidează conținuturile învățării prezentate la orele de curs și îi ajută pe elevi să-și îndeplinească obligațiile și sarcinile individuale cerute la clasă.

De obicei, activitatea extrascolară a elevului cu cerințe educative speciale, desfășurată împreună cu profesorul de sprijin este inclusă în programul unor centre de zi sau de ocrotire și asistență, unde, pe lângă activitățile educative, copiii sunt antrenați în programe de recuperare sau de compensare a deficiențelor lor. În plus, aceste tipuri de centre dispun de un personal specializat pe diferite domenii (logopezi, kinetoterapeuți, ergoterapeuți, specialiști în euristică, cromoterapie, psihomotricitate etc.), în funcție de tipurile de copii cu cerințe speciale avute în vedere, și au o legătură foarte stransă cu școala și cu familiile copiilor, fiind instituții de tip deschis, cu un program flexibil și adaptat nevoilor reale ale celor înscriși. Practic, școala pentru diversitate și aceste tipuri de centre sunt instituții complementare care, prin modul lor de colaborare și prin categoriile de specialiști pe care le includ în organizarea lor transpun, în

practică, la un nivel optim, ideea integrării copiilor cu cerințe speciale în învățământul de masă, iar profesorii de sprijin împreună cu serviciile de asistență socială ale centrelor reprezintă elementul de legătură ce asigură funcționarea reală a parteneriatului dintre școală și centrul respectiv. În aceste condiții, profesorul de sprijin este pus în situația de a-și desfășura activitatea în cooperare cu profesorii clasei, părinții și specialiștii din centru .

Cadrul didactic de sprijin desfășoară activități de recuperare, compensare vizând o integrare optimă a copilului cu cerințe educative speciale în mediul educațional. Pentru început, în lucrul cu copiii cu cerințe educative speciale, cadrul didactic de sprijin realizează investigații psihopedagogice inițiale pentru a stabili nivelul de școlarizare al copilului. În funcție de aceasta evaluare inițială, cadrul didactic de sprijin selectează domeniile de intervenție și stabilește nivelul inițial de pornire în program. Se acționează la materiile unde copilul întâmpină cele mai mari dificultăți, insistându-se pe materiile de bază: comunicare în limba română (limba și literatura română); matematică și explorarea mediului (matematică).

Cadrul didactic de sprijin colaborează cu învățătorul în vederea întocmirii evaluării psihopedagogice inițiale, adaptărilor curriculare, modalităților de evaluare pe parcursul programului, metodele de intervenție, planului de servicii personalizat. Grilele de evaluare se întocmesc pentru depistarea decalajelor care apar față de nivelul general al clasei, iar chestionarele, pentru stabilirea gradului de integrare în colectiv, pentru identificarea locului ocupat de elevul cu cerințe educative speciale în colectivul clasei incluzive. Adaptările curriculare se întocmesc pentru punerea în acord a profesorului de sprijin și profesorul tutore în ceea ce privește segmentele din programa analitică de la nivelul clasei care pot fi parcurse de copilul integrat și de elementele din manual care pot fi adaptate conform potențialului copilului. După realizarea intervenției, cadrul didactic de sprijin împreună cu profesorul tutore, stabilesc modalități de evaluare a elevului integrat în cadrul activităților.

Bibliografie:

- Vărășmas, T., & Musu, I., Daunt, P., (1996), *Integrarea în comunitate a copiilor cu cerințe educative speciale*, București: Editura Ministerului Învățământului și Reprezentanței UNICEF
- Ciotoroschi, L., (2013), *Repere teoretice și practice utile profesorului de sprijin* [versiune electronică], 107, URL: <https://issuu.com/lolaciotoroschi/docs/repere-teoretice-si-practice-utile->

- Gherguț, A.,(2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale*, București: Editura Polirom.
- Musu, I., (2000), *Ghid de predare învățare pentru copii cu cerințe educative speciale*, București: Editura Marlink.
- .***ORDIN Nr. 1985/1305/5805/2016 din 4 octombrie 2016 privind aprobarea metodologiei pentru evaluarea și intervenția integrată în vederea încadrării copiilor cu dizabilități în grad de handicap, a orientării școlare și profesionale a copiilor cu cerințe educaționale speciale, precum și în vederea abilitării și reabilitării copiilor cu dizabilități și/sau cerințe educaționale speciale

Profesor pentru învățământul primar Vancea Ana Sorina